

De beste Prunus voor straat en laan

Vorig jaar heeft het vakblad Tuin & Landschap een enquête gehouden onder gemeenten welke laan- en straatbomen het meest werden toegepast. In de top twintig stond *Pyrus calleryana* 'Chanticleer' op nummer één, gevolgd door *Quercus robur*. Uit het onderzoek bleek dat het laanboomsortiment langzaam maar zeker versmalt en dat klassieke sierbomen zoals *Prunus* al minder worden toegepast. Het geslacht heeft echter zijn aantrekkelijke kanten.

Versmalling van het toegepaste laan- en straatbomensortiment heeft vooral te maken met de steeds beperktere ruimte in onze woon-omgeving. Hierdoor is er geen plaats meer voor bijvoorbeeld *Populus*, maar zoekt de ontwerper een boom met een smalle of kleine kroon. Ook klassieke bomen uit het sortiment *Malus* en *Prunus* vinden minder hun weg in het straatbeeld. Voor een deel door de mogelijke vatbaarheid voor ziekten zoals schurft in appel of tak- en bloesemsterfte in *Prunus*.

Aan de ontstane verschraving van het sortiment zitten twee nadelen. Ten eerste wordt het straatbeeld beduidend armer en saai. Hoewel de meeste mensen niet goed weten wat er bij hen in de omgeving aan bomen en struiken staan, zien ze toch een gevarieerd beeld bij een

brede soortenkeus. De uitlopende knoppen, de kleur en geur van de bloemen, de bladform en kleur van eventuele vruchten en bessen geven een divers straatbeeld. Ook in de wintermaanden geven de habitus en de kleur van de takken nog steeds sierwaarde aan de woonomgeving. Naarmate er een steeds beperkter sortiment wordt toegepast, zal de waardering voor het openbaar groen achteruit gaan.

Tweede nadeel is dat door een eenzijdige beplanting ziekten en plagen toenemen. De grote gevolgen van onder meer de iepenziekte en bacterievuur spreken voor zich. Een goede kennis van ziekten en plagen en de vatbaarheid van het sortiment in het openbaar groen kan daarom uitkomst bieden.

Bij boomkwekerijen is vooral binnen de geslachten *Prunus* en *Malus*

de laatste jaren meer de nadruk gelegd op selectie van zowel gezonde bomen als bomen met kleine en smalle kronen. De kwekers hebben in de loop der jaren hun sortiment veranderd. *Malus* 'Evereste', *Malus* 'Mokum' en *Malus* 'Rudolph' zijn voorbeelden van gezondere selecties van de laatste jaren.

De ontwerper en de beheerder kunnen daardoor over gezonder plantmateriaal beschikken, bij aanleg en vervanging. Uiteraard moeten naast de eigenschappen van de plant ook de omgevingsfactoren erbij worden betrokken, zoals grondsoort, beschikbare ruimte en standplaats. Omdat binnen het omvangrijke sortiment *Prunus* behoorlijk wat goede bomen zitten, worden in een tabel de meest belangrijke aspecten van gebruikswaarde op een rij gezet. ■

Prunus avium 'Plena' bloeit wit terwijl de *Prunus sargentii* 'Rancho' al vol in het blad staat. Deze laatste is zuilvormig. Bij uitlopen zijn de bladeren bronskleurig, daarna gewoon groen. De boom is opgenomen in het gebruikswaarde-onderzoek laanbomen om aanvullende gegevens te verzamelen.

Foto's: Rob de Bree

Prunus, een omvangrijk geslacht

Het geslacht *Prunus* omvat circa 400 soorten. Hieronder vallen de sierkersen, pruimen en perziken maar ook wilde planten zoals de kriek en sleedoorn. Het geslacht komt voor in de tropen, subtropen en de gematigde streken. De meeste van de soorten zijn bladverliezend maar er zijn ook bladhoudende vormen. De meest bekende wintergroene *Prunus* is ongetwijfeld *Prunus laurocerasus* waarvan de cultivars in het openbaar groen worden gebruikt.

Standplaats

De meeste in Nederland gekweekte *Prunus*-bomen geven de voorkeur aan licht kalkrijke gronden waar geen water blijft staan. *Prunus padus* doet het echter ook goed op natte gronden. In het algemeen staat de *Prunus* het liefst op een open standplaats, dat wil zeggen niet in gesloten verharding (asfalt). Maar ook op plaatsen waar verharding is toegepast, is de groei vaak nog zeer goed.

Ziektegevoeligheid

Het lijkt alsof de laatste jaren meer tak- en bloesemsterfte (*Monilia*) voorkomt. Vooral natte en koude omstandigheden in het voorjaar spelen daarbij een belangrijke rol. Op natte plekken zijn bomen meer vatbaar. Het meest gevoelig blijken de cultivars van *Prunus nipponica* (*P. kurilensis*) te zijn. Verder worden ook *Prunus triloba* en *Prunus glandulosa* aangetast. De genoemde soorten en cultivars in de tabel zijn onder normale omstandigheden gezond. (Literatuurgegevens evenals een eerder uitgevoerde enquête onder gemeenten vormen de basis van de gezondheidsgegevens).

Direct snoeien na de bloei kan de ziekte in de meeste gevallen onder controle brengen. Ook bacteriekanker kan voorkomen bij *Prunus*. Gommen op de stam kunnen een teken zijn van de bacterie of van een slechte groei. In de meeste gevallen verdient het aanbeveling dode takken zo spoedig mogelijk te verwijderen. Ontsmet regelmatig het snoeigereedschap.

De beste Prunus voor straten en lanen

Soort of cultivar	Bloeitijd	Kleur bloem	Hoogte	Geschied voor smalle straat	Geschied voor brede straat	Gezondheid	Opmerkingen
<i>Prunus</i> 'Accolade'	Begin april	Lichtroze (in knop roze)	Tot 8 m	Nee	Ja	+	Exemplaren die in een straat worden geplant moeten met een doorgaande kop zijn gekweekt.
<i>Prunus avium</i> 'John Frost'	Eind april	Zuiver wit	> 10 meter	Nee	Ja	+	Nog weinig gekweekt. Laanboom voor buitenwegen.
<i>Prunus avium</i> 'Landscape Bloom'	Eind april	Zuiver wit	Tot 20 m	Nee	Ja	+	Laanboom en ook voor buitenwegen.
<i>Prunus avium</i> 'Plena'	Begin mei	Wit	Tot 15 m	Nee	Ja		Zeewind-, wind- en zoutgevoelig, voorkeur voor open verharding.
<i>Prunus cerasifera</i> 'Nigra'	Maart - april	Roze, later witachtig	Tot 7 m	Ja	Ja	+	Roodbladig
<i>Prunus eminus</i> 'Umbraculifera'	April - mei	Crèmewit	Tot 6 m	Ja	Ja		Zeer langzaam groeiend, bolvorm. Kleine weinig opvallende bloem.
<i>Prunus gondouinii</i> 'Schnee'	Eind april	Wit	Tot 7 m	Ja	Ja		Regelmatig enige snoei is gewenst.
<i>Prunus</i> 'Kursar'	Begin april	Roze	Tot 5 m	Ja	Ja		Een van de vroegst bloeiende, op stam geënt voor in de straat.
<i>Prunus maackii</i> 'Amber Beauty'	Eind april - mei	Crèmewit	Tot 12 m	Nee	Ja	+	Het meest aangeplant vanwege de goudkleurige stam. De cultivars 'Leningrad' en 'Amber Beauty' zijn zeer waarschijnlijk identiek.
<i>Prunus</i> 'Pandora'	Begin april	Wit met iets roze	Tot 6 m	Ja	Ja	+	Heeft voorkeur voor een half open verharding, <i>Prunus</i> 'Pandora' is eerst wat zuilvormig maar wordt later wat breder. Is niet altijd soortecht in de handel. Het verdient aanbeveling bomen opgekweekt van Naktuinbouw-materiaal te kopen.
<i>Prunus sargentii</i> 'Rancho'	Half april	Roze	Tot 8 m	Ja	Ja	+	Bronskleurig blad bij uitlopen.
<i>Prunus serrulata</i> 'Amanogawa'	Eind april	Wit - roze (roze in knop)	Tot 6 m	Ja	Ja		Uitzakkend op latere leeftijd, bijenplant.
<i>Prunus serrulata</i> 'Kanzan'	April - mei	Roze (donkerroze in knop)	Tot 10 m	Nee	Ja		Breed, voorkeur voor half open bestrating.
<i>Prunus serrulata</i> 'Shimidsu'	Mei	Wit (lichtroze in knop)	Tot 6 m	Nee	Ja		Laatbloeiend, als straatboom op onderstam geënt, synoniem: 'Shogetsu'.
<i>Prunus serrulata</i> 'Shirofugen'	Mei	Wit (lichtroze in knop)	Tot 10 m	Nee	Ja		Doorhangende takken, synoniem: 'Fugenzo'.
<i>Prunus serrulata</i> 'Shirotae'	April - mei	Wit	Tot 6 m	Nee	Ja		Groeiwijze breed spreidend.
<i>Prunus</i> 'Spire'	Half april	Roze naar wit verbloeiend	Tot 8 m	Ja	Ja	+	Smalle vorm, regelmatig enige snoei toepassen is gewenst.
<i>Prunus subhirtella</i> 'Autumnalis Rosea'	November - april	Lichtroze (donkerder in knop)	Tot 9 m	Nee	Ja		Winterbloei
<i>Prunus</i> 'Umineko'	Half april	Wit	Tot 8 m	Ja	Ja	+	Bijenplant, voorkeur voor open verharding.

De *Prunus eminens* 'Umbraculifera' is nog steeds bekender onder de oude naam *Prunus fruticosa* 'Globosa'. De bloei is weinig opvallend doordat de bloemen klein zijn en wat verscholen zitten tussen het blad. Het blad loopt vroeg uit.

Tak- en bloemsterfte blijft lang zichtbaar hier in een voortuintje op de treurvorm *Prunus serrulata* 'Kiku-shidare'.

Prunus 'Spire' heeft een smalle opgaande vorm. Let op het rood uitlopende blad.

Prunus serrulata 'Shimidsu' moet hoog worden veredeld om een boom te vormen. De takken zullen dan sierlijk doorbuigen. Het is een gevulde witte bloeiwijze die lange bloemstelen heeft. Opvallend is dat de bloei tot laat in het jaar kan duren (eind mei - begin juni is mogelijk).

In de herfst kan *Prunus* mooi verkleuren: *Prunus serrulata* 'Kanzan' in oranje-gele herfsttint.

Prunus 'Umineko' is breder dan de *Prunus* 'Spire' en *Prunus argentii* 'Rancho'. De boom heeft een voorkeur voor een half open bestrating. De zijtakken moeten op tijd worden gesnoeid anders kunnen de wonden te groot worden.

Op droge zandgrond doet de *Prunus gondouinii* 'Schnee' het nog redelijk goed.

Prunus 'Accolade' bloeit begin april lichtroze. Het is een boom met een brede onregelmatige kroon. Het blad is groen en heeft in de herfst een geelrode kleur. Voor straatgebruik moeten de bomen zijn geoculeerd of geënt op stam.

Rob de Bree

R. de Bree is onderzoeker sortiment en gebruikswaarde op het proefstation Boskoop, (0172) 23 67 00.

